

تأثیر متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی بر فعالیت‌های فیزیکی - فراغتی شهروندان (نمونه موردی: محلات جوادیه و خیام شهر ساری)

دکتر مریم جعفری مهر آبادی^{۱*}

شمیلا الله یاری اصلی ارده^۲

کمیل عبدی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۵/۱۳

چکیده:

اوقات فراغت و چگونه گذراندن آن، بازتابی از شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افراد است و تحت تأثیر شرایط مختلف همچون ویژگی‌های واحد مسکونی و محیط سکونتی افراد و نیز مشخصاتی همچون سن، جنسیت، شغل و سطح تحصیلات میزان و نوع فعالیت‌های فراغتی افراد می‌تواند متفاوت باشد. در این پژوهش به نقش متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی بر فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام شهر ساری پرداخته شده که با استفاده از پرسش‌نامه و به روش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی انجام گرفته است. داده‌ها با استفاده از اس پی اس و آزمون‌های آماری کای اسکور تک‌متغیره، من‌ویتنی، وی‌کرامرز و ضریب توافق، ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون کندال تاو بی تحلیل شده‌اند. نتایج نشان داده است میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی در میان ساکنان محله جوادیه نسبتاً پایین و در میان ساکنان محله خیام متوسط است. هیچ رابطه معناداری بین سن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در دو محله وجود ندارد اما بین هزینه‌ی خانوار و شغل با میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در دو محله رابطه معنادار وجود دارد. در محله جوادیه، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی در میان مردان و زنان نسبتاً برابر است اما در محله خیام، میزان فعالیت زنان در سطح بالاتری نسبت به مردان قرار گرفته است. هیچ رابطه معناداری بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محله جوادیه وجود ندارد اما در محله خیام رابطه نسبتاً قوی و مستقیم بین این دو متغیر وجود دارد. هیچ رابطه معناداری بین نوع مسکن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محله خیام وجود ندارد اما در محله جوادیه رابطه نسبتاً قوی و مستقیم بین بعد خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در هر دو محله رابطه متوسط و مستقیم وجود دارد.

واژگان کلیدی: واحد مسکونی، فعالیت فیزیکی - فراغتی، ساری، جوادیه، خیام

۱. استادیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
۲. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
۳. دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

* mjafari@guilan.ac.ir

مقدمه

زندگی بشر سرشار از پدیده‌های متنوع مادی و غیرمادی است که به تناسب نیازمندی و ضرورت‌های مختلف ایجاد شده است. انسان از بدو تولد و تشکیل اجتماعات مدنی، همیشه درصدد تعریف جدی‌تری از خود و نیازهای خویش بوده و تلاش نموده است تا با تأسیس نهادهای مختلف به تأمین آن بپردازد. بشر مدنی امروز با استفاده از دانش و فناوری، به حیات تازه‌ای دست یافته است و به تناسب پیشرفت و توسعه سعی دارد اوقات فراغت خود را افزایش دهد (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۶۸). بنابراین فراغت به‌عنوان شکلی از سلیقه و ذائقه فرهنگی جوامع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از طرفی در جهان شهری‌شده امروز فعالیت‌های فراغتی به خصوص فعالیت‌های فراغتی که به صورت فیزیکی موجب تحرک افراد می‌شود توجه دوچندانی را به خود جلب کرده است و موضوع مطالعه بسیاری از تحقیقات سلامت و شهر قرار گرفته است. چراکه به دلیل کم شدن تحرک انسان امروزی در نتیجه الکترونیکی شدن بیش از حد امور نسبت به گذشته، سلامت شهروندان در خطر قرار گرفته است و این مهم با توجه به ویژگی‌های مختلف می‌تواند تحت تأثیر قرار گیرد. از جمله محیط سکونتی افراد با توجه به ویژگی‌های مختلفی که دارد می‌تواند مشوق یا مانع فعالیت‌های فیزیکی افراد شود. در کشورهای پیشرفته، فراغت انسان‌ها در مسیر صنعتی شدن پیش می‌رود و همه افراد امکان استفاده از تسهیلات گذران اوقات فراغت را دارند و این امکانات متعلق به همه است در حالیکه در کشور ما نوع گذران اوقات فراغت و تفریحات به طبقات اجتماعی، نوع ارتباطات اجتماعی، امکانات تفریحی و حتی میزان سواد و محل سکونت افراد بستگی دارد و افرادی که از موقعیت بهتری برخوردارند اوقات فراغت بهتری را هم می‌گذرانند (عنایت و نزه‌ای، ۱۳۹۳: ۳۵) درواقع گذران فراغت به‌منزله‌ی عنوان یک سبک زندگی، تحت تأثیر پایگاه خاص خانوادگی، شبکه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قرار می‌گیرد (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۸) و با توجه به عواملی از قبیل سن، شغل، میزان تحصیلات، علاقه، وضعیت درآمد، محل زندگی، تعداد اعضای خانواده، دسترسی به امکانات گذران اوقات فراغت و عوامل مختلف دیگر تأثیرگذار، تغییر می‌کند (نظریان مادوانی و رضانی، ۱۳۹۲: ۱۵). با توجه به این موضوع، هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی بر میزان فعالیت‌های فیزیکی - فراغتی شهروندان در دو محله جدید و قدیم از شهر ساری بوده است. این مقاله به دنبال پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:

۱. میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام شهر ساری در چه سطحی

است؟

۲. آیا بین سن، هزینه خانوار، شغل، مساحت واحد مسکونی، نوع مسکن، بعد خانوار با میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام شهر ساری رابطه معنادار وجود دارد؟

۳. آیا بین میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی زنان و مردان ساکن در محلات جوادیه و خیام شهر ساری تفاوت معناداری وجود دارد؟

یکی از موضوعاتی که در سال‌های اخیر مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفته و در جوامعی همچون ایران بسیار جدید بوده، فعالیت فیزیکی - فراغتی است که در اینجا به تعدادی از پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه نقش متغیرهای زمینه‌ای بر فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان پرداخته شده است.

محقق و سال	عنوان	یافته های کلیدی پژوهش
عنایت و نره‌ای (۱۳۹۳)	بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با میزان نحوه‌ی گذران اوقات فراغت زنان (مطالعه موردی زنان متأهل شاغل شهر نورآباد ممسنی)	متغیرهای امکانات فرهنگی، تحصیلات، درآمد، تعداد فرزندان و نوع شغل همسر بیشترین تأثیر را بر میزان اوقات فراغت داشته است. پاسخگویان، نداشتن وقت را به‌عنوان اولین مانع و کمبود امکانات را به‌عنوان دومین مانع بیان کردند.
شاطریان و همکاران (۱۳۹۱)	تحلیل فضایی نحوه و میزان گذران اوقات فراغت (نمونه موردی بافت قدیم و بافت جدید شهر کاشان)	بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی پاسخگویان و میزان گذران اوقات فراغت در بافت جدید و نیز میان متغیرهای زمینه‌ای شامل جنسیت، سن و سطح تحصیلات با میزان گذران اوقات فراغت رابطه وجود دارد.
ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۰)	اوقات فراغت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن: (مطالعه‌ی موردی افراد ۱۵-۶۴ ساله‌ی شهرستان جویبار)	متغیرهای سن، تحصیلات پاسخگو و تحصیلات پدر و مادر داری تأثیر معناداری بر اوقات فراغت هستند. متغیر سن، قوی‌ترین و متغیر تحصیلات پاسخگو، ضعیف‌ترین تأثیر را بر اوقات فراغت نشان داد.
سیج ^۱ و همکاران (۲۰۱۵)	تأثیر ویژگی‌های مسکن بر اوقات فراغت درون‌خانه‌ای. یک مطالعه‌ی آینده‌نگر در بزرگسالان دانمارکی	مساحت مسکن و بعد خانوار، با فعالیت‌های فراغتی درون‌خانه ارتباط معکوس دارند. کسانی که در آپارتمان زندگی می‌کنند در مقایسه با خانه‌های ویلایی، فعالیت فراغتی درون‌خانه‌ای بیشتری دارند.
سو ^۲ و همکاران (۲۰۱۴)	ارتباط بین ویژگی‌های ادراکی محیط مصنوع شهری و فعالیت فیزیکی فراغتی در بزرگسالان در	در میان مردان، دسترسی زیاد به مقاصد برای فعالیت فیزیکی فراغتی و در مورد زنان، کیفیت زیبایی محله و تراکم مسکونی پایین موجب افزایش فعالیت فیزیکی

1. Saidj

2. Su

فرآغتی آنان می‌شود.	هانگژو چین	
متغیرهای اجتماعی- فرهنگی در مقایسه با متغیرهای مذهبی موانع فعال‌تری برای مشارکت این زنان در فعالیت‌های فراغتی هستند و عناصری که به‌عنوان مانعی برای مشارکت در نظر گرفته می‌شوند، بیشتر مربوط به دیدگاه جنسیتی جامعه مسلمان نسبت به زنان است.	تأثیر متغیرهای مذهبی و اجتماعی- فرهنگی بر مشارکت دانشجویان زن دانشگاه در فعالیت‌های فراغتی	تکین ^۱ (۲۰۱۱)
کسانی که در محلات محروم از لحاظ اجتماعی و اقتصادی زندگی می‌کنند، فعالیت فیزیکی فراغتی کمتری دارند. بنابراین افزایش فعالیت فیزیکی فراغتی در میان بزرگسالان نیازمند توجه به محیط اجتماعی و فیزیکی در محلات محروم است.	تفاوت در فعالیت فیزیکی فراغتی در میان بزرگسالان از محلات اجتماعی- اقتصادی مختلف	آنیر ^۲ و همکاران (۲۰۰۹)

مبانی نظری

متغیرهای زمینه‌ای

عواملی که بر نوع انتخاب افراد از چگونگی صرف وقت در هنگام فراغت تأثیر می‌گذارند، بسیارند. دسته اول این عوامل به خود فرد ارتباط دارند؛ اینکه فرد در چه مرحله‌ای از زندگی قرار دارد، نیازهایش کدامند، دارای چه علایقی است، نگرش‌هایش کدامند، چه توانایی‌های دارد، شرایط رشدش چگونه بوده است و چه شخصیتی دارد؛ دسته دوم این عوامل به محیط و شرایطی مرتبط می‌شود که فرد در آن‌ها قرار دارد: بافت اجتماعی که فرد نیز جزئی از آن است، زمانی که در اختیار دارد و نیز شغل و درآمدش. دسته سوم این عوامل نیز به موقعیت‌ها و خدماتی که در اختیار فرد قرار دارند؛ از جمله منابع، تسهیلات، برنامه‌ها، فعالیت‌ها و نحوه مدیریت آن‌ها مربوط می‌شود (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۳). به نظر بوردیو، انتخاب‌هایی که افراد در مورد گزینه‌های فراغت انجام می‌دهند، اساساً اجتماعی است و مردم سبک‌های زندگی و فعالیت‌های فراغتی را می‌آموزند و با توجه به سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، نحوه گذران اوقات فراغت متفاوت است. به‌علاوه، چون مجردان و متأهلان و همچنین گروه‌های سنی مختلف در جامعه ما دارای سبک زندگی متفاوت هستند و میزان و نوع فراغت‌های آن‌ها تغییر می‌کند، بنابراین، وضعیت تأهل و سن به‌عنوان متغیر مستقل و مؤثر بر اوقات فراغت بررسی شده‌اند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۸). نکته مهمی که در بررسی تأثیر متغیرهای زمینه‌ای وجود دارد این است که افراد از لحاظ

1. Tekin
2. Annear

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و ویژگی‌های خانوادگی با یکدیگر متفاوت هستند (حیرانی و خشنود^۱، ۲۰۱۳: ۲۹۵). به اعتقاد او، پرورش شخص در خانواده‌ای خاص و در طبقه‌ای به‌خصوص، تأثیر نیرومندی بر انتخاب نوع فعالیت او در اوقات فراغت دارد (نیکخواه و ناکوئی درگزی، ۱۳۹۵: ۱۱۱). تفاوت‌های اقتصادی در میان خانواده‌ها، زمینه‌ی تحصیلی، مذهب و سایر ویژگی‌های اجتماعی-جمعیتی، باعث تفاوت در فرصت‌های اجتماعی-اقتصادی افراد می‌شود. درواقع، خانواده نشان‌دهنده‌ی پیوند حیاتی است که شرایط اجتماعی-اقتصادی والدین را به فرزندان منتقل می‌کند (ببلو و لاور^۲، ۲۰۰۳: ۱) به‌گونه‌ای که متغیرهای زمینه‌ای خانوادگی، با ثروت خانواده و یا ترجیح برای یافتن یک شغل همبستگی دارد، و در این صورت ممکن است بر درآمد افراد تأثیر مستقیم داشته باشد (هاجرهید^۳ و همکاران، ۲۰۱۰: ۱). بنابراین همان‌گونه که مشاغل خانوادگی می‌تواند مانع فعالیت‌های فیزیکی-فراغتی افراد شود، علاقه و حمایت خانواده از این‌گونه فعالیت‌ها می‌تواند آن را تسهیل کند (کولستاد^۴ و همکاران، ۲۰۱۵: ۳۹). به‌علاوه، چون زنان و مردان خاصه در جامعه‌ی ما دارای سبک زندگی متفاوتی هستند و میزان و نوع فراغت‌های آن‌ها متغیر است، بنابراین جنسیت هم به‌منزله^۱ یک متغیر مستقل بررسی می‌شود (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۸). به اعتقاد شفر و آرمر، تحصیلات هم از عواملی است که مردم را به شرکت در فعالیت‌های اوقات فراغت در بزرگسالی تشویق می‌کند (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۰).

واحد مسکونی

مسکن از جمله مهم‌ترین مسائلی است که انسان همواره با آن دست‌به‌گریبان بوده و در تلاش برای رفع این مسأله و یافتن پاسخی مناسب و معقول برای آن بوده است (ستارزاده، ۱۳۸۸: ۵۸). به‌نوعی یکی از حقوق اولیه^۱ انسانی است که بعد از خوراک و پوشاک، سومین نیاز افراد جامعه محسوب می‌شود و برای حفظ و بقای فرد و جامعه از اهمیت فراوانی برخوردار است (محدویانی و حسینی، ۱۳۹۳: ۲-۳). مسکن به‌عنوان بستری برای زندگی انسان با سایر ابعاد زندگی او در ارتباط و کنش متقابل است. بنابراین هر ناحیه‌ی مسکونی باید با توجه به ساختارهای گوناگون خانوادگی و نیازهای مکانی و اجتماعی مختلف ساخته شده و با داشتن ویژگی‌های فضایی و اجتماعی خاص خود، محیطی منحصر به فرد را ارائه نماید (آصفی و ایمانی، ۱۳۹۵: ۵۷). بر اساس تعریف مرکز آمار ایران، آن دسته از مکان‌های مسکونی که از مصالح سخت (آجر، سیمان، سنگ، چوب، خشت و ...)

1. Heirany & Khoshnood
2. Beblo & Lauer
3. Hoogerheide
4. Kollstad

به منظور سکونت ساخته شده است، واحد مسکونی معمولی به حساب می آید. هر یک از افراد جامعه از هر قشر و طبقه ای به سرپناهی برای زندگی خود نیاز دارند بنابراین مسکن خانوار یکی از پایه های اصلی تشکیل دهنده اجتماع بشری است. در واقع کمبود واحد مسکونی باعث به وجود آمدن بحران و ناهماهنگی در کل سیستم زندگی اجتماعی و مانع رشد سالم خانوار خواهد بود (محدودینی و حسینی، ۱۳۹۳: ۲-۳).

فعالیت فیزیکی - فراغتی

اوقات فراغت مجموعه ای از کارها است که پس از فراغت از خانواده و نیازهای اجتماعی کار، فرد با رضایت کامل از آن برای آسایش، تفریح، توسعه آموزش غیر انتفاعی یا کمک های اجتماعی داوطلبانه استفاده می کند (اردکانی و نصرتی^۱، ۲۰۱۵: ۸۷۲). در واقع، فراغت زمانی از بیداری انسان است که در طی آن هیچ گونه فعالیت شغلی و موظف وجود نداشته باشد و انسان بتواند آن را به میل و دلخواه خود بگذراند. در این تعریف سه قید به کار گرفته شده است. نخست اینکه فراغت جزئی از زمان بیداری انسان است، یعنی خواب به عنوان یک نیاز زیستی در زمره اوقات فراغت نیست. دوم اینکه در زمان فراغت هیچ گونه تعهد شغلی و موظف وجود ندارد. از این رو اوقاتی که صرف فعالیت های موظف می شوند، جزء زمان فراغت نیستند. سوم اینکه گذران فراغت به میل و دلخواه انسان انجام می گیرد و اجبار یا بایده و نبایده بر آن مترتب نیست (رهنمایی، ۱۳۹۲: ۱۸). یکی از مفیدترین روش های پر کردن اوقات فراغت، ورزش کردن است که هم سلامت جسمانی و هم بهداشت روانی افراد و جامعه را تأمین می کند. عمومیت داشتن اوقات فراغت برای اقشار مختلف و فراگیر بودن یا همان عمومی بودن مقوله ورزش نقطه مشترکی است که باعث می شود وزارتخانه ها، سازمان ها و نهادهای مختلف به مقوله ورزش همگانی یا همان "ورزش برای همه" توجه ویژه ای داشته باشند و برنامه ریزی های لازم برای بهره برداری بهینه عمومی از امکانات موجود را در دستور کار قرار دهند (حسین پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۸). فعالیت فیزیکی قادر است در مقابل بیماری هایی همچون بیماری های قلبی و عروقی، دیابت، چاقی، آستئوآرتریت، مرگ و میر، سرطان ها، سندرم متابولیک و بیماری های ذهنی از سلامتی محافظت کند (هیو^۲ و همکاران، ۲۰۰۲: ۹۳۳). بنابراین افزایش توجه به فعالیت فیزیکی منظم به عنوان گامی مهم برای سلامت عمومی و جلوگیری از طیف گسترده ای از بیماری های مزمن در نظر گرفته شده است (مارکوس^۳ و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۰۶۲) و شامل فعالیت هایی است که نیازمند انرژی فیزیکی و ذهنی است که

-
1. Ardakani & Nosrati
 2. Hu
 3. Marques

می‌تواند به‌عنوان ورزش، تمرینات هوازی، کارهای خانگی و سایر فعالیت‌ها طبقه‌بندی شود (کلستاد و همکاران، ۲۰۱۵: ۳۹). به‌طور کلی بوچرا، شش هدف را برای فعالیت فیزیکی فراغتی ذکر کرده است:

۱. فعالیتی که به‌طور خصوصی و با میل فرد انجام شود.
۲. دارای روابط انسانی آزاد باشد.
۳. به علاقه فرد توجه کند و مهارت او را در فراغت افزایش دهد.
۴. بهداشت و آمادگی بدنی را به‌همراه داشته باشد.
۵. موجب بروز خلاقیت و اظهار وجود گردد.
۶. برای گذران اوقات فراغت، زمینه مناسب محیطی را فراهم سازد (هوون^۱ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۰۴).

روش پژوهش

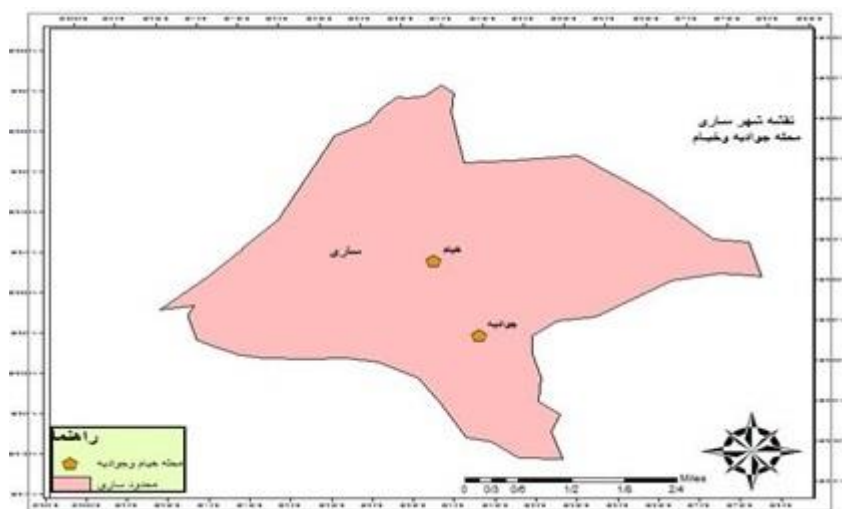
پژوهش حاضر از جمله تحقیقات پیمایشی و از نوع روش توصیفی-تحلیلی است. به‌منظور گردآوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه با حجم نمونه ۲۵۵ که تعداد ۱۳۹ پرسش‌نامه در محله جوادیه و ۱۱۶ پرسش‌نامه در محله خیام بوده، استفاده شده و پرسش‌های پرسش‌نامه با استفاده از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت طراحی شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابزار SPSS و آزمون‌های آماری کای اسکوئر تک‌متغیره، آزمون من‌ویتنی، وی‌کرامرز و ضریب توافق، ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون کندال تاو بی مورد استفاده قرار گرفته است. روایی پرسش‌نامه با استفاده از نظرات ۵ تن از متخصصان شهری تایید و اصلاح شده و پایایی سئوالات پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۶۶ محاسبه شده است که نشان از پایایی بالایی دارد. متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی مورد استفاده در پژوهش شامل سن، جنسیت، میزان هزینه‌ی خانوار، شغل، بعد خانوار، مساحت مسکن و نوع مسکن بوده است که با استفاده از منابع مختلف به‌دست آمده است.

محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش شهر ساری، به‌عنوان مرکز استان مازندران و شهرستان ساری است. این شهر در ۳۵ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۵۰ دقیقه عرض شمالی و ۵۲ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۵۳ درجه و ۵۹ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است. ساری از نظر

1. Houwen

موقعیت طبیعی در منطقه‌ی جلگه‌ای (دشت) شهرستان واقع شده و قسمت‌های جنوبی و جنوب غربی آن را کوه‌ها و تپه‌ماهورهای کم‌ارتفاع فراگرفته است که بخش‌های کوهستانی آن پوشیده از جنگل و در قسمت‌های تپه‌ماهورهای کم‌ارتفاع، اراضی کشاورزی و باغات مرکبات گسترش یافته است و نیز در قسمت شمال آن سواحل زیبای دریای خزر واقع شده است (سالنامه آماری مازندران، ۱۳۸۵). بنابراین موقعیت ممتاز شهر ساری به دلیل موقعیت طبیعی، دارا بودن آب‌وهوای معتدل و قرارگیری در کنار ساحل شنی دریای خزر و بهره‌مندی از مناظر زیبای طبیعی و تاریخی، به عنوان عوامل محیطی مؤثر بر فعالیت‌های فیزیکی- فراغتی شهروندان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در این پژوهش به منظور بررسی و سنجش تطبیقی نقش متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی شهر ساری، محلات جوادیه به عنوان یک محله جدید و خیام به عنوان یک محله قدیمی انتخاب شده‌اند.

شکل ۱- موقعیت محلات مورد مطالعه در شهر ساری

منبع: استانداری مازندران، ۱۳۹۵

یافته‌های پژوهش

در محله جوادیه، بیشترین درصد پاسخگویان (۴۱/۴) مربوط به سنین ۱۸-۲۹ و کمترین آن (۸/۶) مربوط به سنین بالای ۶۰ سال و در محله خیام، بیشترین پاسخگویان (۴۴/۸) در سنین ۳۰-۳۹ و کمترین آن (۶) مربوط به بالای ۶۰ سال است. در محله جوادیه ۶۸/۶ درصد از جنسیت جامعه آماری مرد و ۳۱/۴ درصد زن و در محله خیام، ۵۸/۶ درصد مرد و ۴۱/۴ درصد زن هستند. در

محلّه جوادیّه، ۳۱/۴ درصد مجرد و ۶۸/۵ درصد متأهل و در محلّه خیام ۳۹/۷ درصد مجرد و ۶۰/۴ درصد متأهل هستند. در محلّه جوادیّه بیشتر خانواده‌ها ۳ فرزندی اما در محلّه خیام بیشتر خانواده دارای تک‌فرزندی هستند. اطلاعات مربوط به هزینه خانوار و شغل در جدول ۱ و ۲ نمایش داده شده است.

جدول ۱- اطلاعات توصیفی مربوط به هزینه خانوار ساکنان محلات جوادیّه و خیام

محلّه	کمتر از ۷۰۰ هزار تومان	۷۰۰ هزار - ۱/۵	۱/۵ - ۲/۵ میلیون تومان	۲/۵ - ۳/۵ میلیون تومان	بیشتر از ۳/۵ میلیون تومان
جوادیّه	۵۵/۷	۴۱/۴	۱/۴	-	-
خیام	۶/۹	۳۲/۸	۳۸/۸	۱۱/۲	۱/۷

جدول ۲- اطلاعات توصیفی مربوط به شغل ساکنان محلات جوادیّه و خیام

محلّه	بازنشسته	خانه‌دار	کارمند دولتی	کارگر	معلم	پزشک	دانشجو	استاد دانشگاه	سایر
جوادیّه	۱۲/۹	۱۷/۱	۱۵/۷	۳۰	۵/۷	-	۱۰	-	۴/۳
خیام	۶/۹	۲۰/۷	۱۶/۴	۷/۸	۴/۳	۵/۲	۱۹/۸	۱۰/۳	۸/۶

تجزیه و تحلیل

در پاسخ به پرسش اول پژوهش از آزمون کای اسکوتر تک متغیره استفاده شده است. هدف این آزمون، مقایسه فراوانی‌های مشاهده شده با فراوانی‌های مورد انتظار، به‌ویژه از طریق مقادیر و فراوانی‌های باقیمانده است. به عبارت دیگر آزمون کای اسکوتر از طریق مقایسه فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار به آزمون فرضیه می‌پردازد. بنابراین با توجه به جدول ۵، با استناد به مقدار کای اسکوتر (۱۰۳/۳۷۷) باید اذعان داشت که سطح معناداری ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده تفاوت در توزیع مشاهده شده و مورد انتظار در میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلّه جوادیّه است. همچنین مقایسه ارقام جدول حاکی از آن است که بیشترین درصد پاسخگویان در گزینه‌های "کم" و "خیلی کم" قرار گرفته‌اند که نشان‌دهنده‌ی میزان نسبتاً پایین فعالیت فیزیکی - فراغتی در میان ساکنان محلّه جوادیّه است.

جدول ۳- نتایج آزمون کای اسکوتر: میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محله جوادیه

شرح	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معناداری
خیلی کم	۳۰	۲۷/۶	۲/۴	۱۰۳/۳۷۷	۴	۰/۰۰۰
کم	۷۲	۲۷/۶	۴۴/۴			
متوسط	۲۱	۲۷/۶	-۶/۶			
زیاد	۱۱	۲۷/۶	-۱۶/۶			
خیلی زیاد	۴	۲۷/۶	-۲۳/۶			

به همین ترتیب در محله خیام با توجه به جدول ۴، با استناد به مقدار کای اسکوتر (۱۷۱/۸۴۵)، سطح معناداری ۰/۰۰۰ نشان دهنده تفاوت در توزیع مشاهده شده و مورد انتظار در میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محله خیام است. همچنین مقایسه ارقام جدول حاکی از آن است که بیشترین درصد پاسخگویان در گزینه "متوسط" قرار گرفته اند که نشان دهنده میزان متوسط فعالیت فیزیکی - فراغتی در میان ساکنان محله خیام است.

جدول ۴- نتایج آزمون کای اسکوتر: میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محله خیام

شرح	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معناداری
خیلی کم	۲	۲۳/۲	-۲۱/۲	۱۷۱/۸۴۵	۴	۰/۰۰۰
کم	۱۹	۲۳/۲	-۴/۲			
متوسط	۷۸	۲۳/۲	۵۴/۸			
زیاد	۱۵	۲۳/۲	-۸/۲			
خیلی زیاد	۲	۲۳/۲	-۲۱/۲			

برای پاسخ به پرسش دوم پژوهش با توجه به اینکه چند متغیر مد نظر بوده است به صورت مجزا نتایج ذکر می شود:

به منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین سن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. بنابر نتایج جدول ۵ با توجه به سطح معناداری ۰/۱۱۵ در محله جوادیه و سطح معناداری ۰/۱۲۳ در محله خیام، که هر دو از مقدار ۰/۰۵ بزرگتر

هستند، هیچ رابطه معناداری بین سن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در هیچکدام از دو محله وجود ندارد.

جدول ۵- نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن: بررسی رابطه بین سن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

محله جوادیه		محله خیام		
ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
-۰/۱۳۵	۰/۱۱۵	-۰/۱۴۴	۰/۱۲۳	ضریب همبستگی اسپیرمن

به منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین هزینه خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان از آزمون کندال تاو بی استفاده شده است. بنابر نتایج جدول ۶ با توجه به سطح معناداری ۰/۰۱۳ و ۰/۰۰۰ برای دو محله که هر دو از مقدار ۰/۰۵ کمتر هستند، وجود رابطه تأیید می‌شود و ضریب همبستگی ۰/۲۱۹ برای محله جوادیه نشان از وجود رابطه متوسط و مستقیم و ۰/۳۶۹ برای محله خیام نشان‌دهنده وجود رابطه نسبتاً قوی بین هزینه خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان است به این صورت که با افزایش هزینه خانوار، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان افزایش و با کاهش هزینه خانوار، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در هر دو محله کاهش می‌یابد.

جدول ۶- نتایج آزمون کندال تاو بی: بررسی رابطه بین هزینه خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

محله جوادیه		محله خیام		
ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
۰/۲۱۹	۰/۰۱۳	۰/۳۶۹	۰/۰۰۰	کندال تاو بی

به منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین شغل و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان از دو آزمون وی کرامرز و ضریب توافق استفاده شده است. همانطور که از نتایج جدول ۷ مشخص است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۵ و ۰/۰۰۳ برای دو محله که هر دو از مقدار ۰/۰۵ کمتر هستند وجود رابطه تأیید می‌شود و میزان ارزش ۰/۵۴۱ برای محله جوادیه و ۰/۵۷۸ برای محله خیام نشان‌دهنده رابطه قوی بین شغل و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در این دو محله است.

جدول ۷- نتایج آزمون‌های وی کرامرز و ضریب توافق: بررسی رابطه بین شغل و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

	محله جوادیه		محله خیام	
	ارزش	سطح معناداری	ارزش	سطح معناداری
وی کرامرز	۰/۳۲۲	۰/۰۰۵	۰/۳۵۵	۰/۰۰۳
ضریب توافق	۰/۵۴۱	۰/۰۰۵	۰/۵۷۸	۰/۰۰۳

به منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. بنابر نتایج جدول ۸ با توجه به سطح معناداری ۰/۱۵۴، هیچ رابطه معناداری بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محله جوادیه وجود ندارد اما در محله خیام با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۵ است وجود رابطه تأیید می‌شود و ضریب همبستگی ۰/۳۶۶ نشان‌دهنده‌ی رابطه نسبتاً قوی و مستقیم بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان این محله است به گونه‌ای با افزایش مساحت مسکن، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان افزایش و به موازات کاهش مساحت مسکن، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان نیز کاهش می‌یابد.

جدول ۸- نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن: بررسی رابطه بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

	محله جوادیه		محله خیام	
	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری
ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۱۲۲	۰/۱۵۴	۰/۳۶۶	۰/۰۰۰

به منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین نوع مسکن (ویلائی- آپارتمانی) و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان از دو آزمون وی کرامرز و ضریب توافق استفاده شده است. همانطور که از نتایج جدول ۹ مشخص است با توجه به سطح معناداری ۰/۳۸۱، هیچ رابطه معناداری بین نوع مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محله خیام وجود ندارد اما در محله جوادیه در سطح معناداری ۰/۰۰۷ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۵ است وجود رابطه تأیید می‌شود و میزان ارزش

۰/۳۶۵ نشان‌دهنده رابطه نسبتاً قوی بین نوع مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان این محله است.

جدول ۹- نتایج آزمون‌های وی کرامرز و ضریب توافق: بررسی رابطه بین نوع مسکن و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

	محله جوادیه		محله خیام	
	ارزش	سطح معناداری	ارزش	سطح معناداری
وی کرامرز	۰/۲۷۷	۰/۰۰۷	۰/۱۹۰	۰/۳۸۱
ضریب توافق	۰/۳۶۵	۰/۰۰۷	۰/۱۸۷	۰/۳۸۱

به‌منظور بررسی وجود رابطه معنادار بین بعد خانوار و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان از آزمون کندال تاو بی استفاده شده است. بنابر نتایج جدول ۱۰ با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۱ و ۰/۰۰۴ برای دو محله که هر دو از مقدار ۰/۰۵ کمتر هستند، وجود رابطه تأیید می‌شود و ضریب همبستگی ۰/۲۴۸ برای محله جوادیه و ۰/۲۴۷ برای محله خیام نشان‌دهنده وجود رابطه متوسط و مستقیم بین بعد خانوار و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان در هر دو محله است به این صورت که با افزایش بعد خانوار، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان افزایش و با کاهش بعد خانوار، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان در هر دو محله کاهش می‌یابد.

جدول ۱۰- نتایج آزمون کندال تاو بی: بررسی رابطه بین بعد خانوار و میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محلات جوادیه و خیام

	محله جوادیه		محله خیام	
	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری
کندال تاو بی	۰/۲۴۸	۰/۰۰۱	۰/۲۴۷	۰/۰۰۴

به منظور پاسخگویی به پرسش سوم پژوهش از آزمون من ویتنی استفاده شده است. در این آزمون ابتدا مقادیر موجود به صورت یکجا و بدون توجه به جامعه‌ای که مقادیر به آن تعلق دارند رتبه‌بندی می‌شوند. سپس مجموع رتبه‌های اختصاص یافته به هر یک از دو گروه به‌طور جداگانه محاسبه می‌شوند. اگر تعلق داشتن به هر یک از دو گروه تأثیری بر مجموع رتبه‌ها نداشته باشد، انتظار می‌رود که مجموع رتبه‌ها در هر دو گروه یکسان باشد که در این صورت می‌توان نتیجه

گرفت میانه صفت موردنظر در هر دو گروه یکسان است. بنابراین با توجه به جدول ۱۱، در محله جوادیه، سطح معناداری ۰/۷۵۹ نشان دهنده عدم تفاوت در میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی در میان زنان و مردان است و مقادیر مربوط به میانگین رتبه نیز نشان دهنده میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی نسبتاً برابر میان مردان (۷۰/۴۰) و زنان (۶۸/۴۸) در این محله است. اما در محله خیام، سطح معناداری ۰/۰۰۲ که کمتر از مقدار ۰/۰۵ است نشان از وجود تفاوت معنادار در میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی در میان زنان و مردان ساکن در محله است و با توجه به مقادیر مربوط به میانگین رتبه مشخص شده است که میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی زنان (۶۸/۲۶) در سطح بالاتری نسبت به مردان (۵۱/۶۱) در این محله قرار گرفته است.

جدول ۱۱- نتایج آزمون من ویتنی: مقایسه میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی زنان و مردان در محلات جوادیه

و خیام

محله جوادیه		محله خیام		جنسیت
زن	مرد	زن	مرد	
۶۵	۷۳	۴۸	۶۸	تعداد
۶۸/۴۸	۷۰/۴۰	۶۸/۲۶	۵۱/۶۱	میانگین رتبه
۲۳۰۶/۵		۱۱۶۳/۵		من ویتنی
۰/۷۵۹		۰/۰۰۲		سطح معناداری

نتیجه گیری

پایگاه‌های اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی متفاوت، بر سطح آگاهی تفاوت‌های الگوی سکونتگاهی نواحی شهری به‌ویژه نحوه گذران اوقات فراغت تأثیرگذار است. بدین ترتیب، شهرها که حامل برجسته‌ی فرهنگ انسانی، برگرفته از محیط طبیعی و منعکس کننده‌ی اهداف اجتماعی، فناوری، ارزش‌ها و نهادهای انسانی هستند، واحدهای مکانی مناسبی برای ارزیابی روند تغییرات مذکور به‌شمار می‌آیند. این پژوهش، بر سنجش تطبیقی نقش متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی بر فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان در محلات جوادیه و خیام شهر ساری متمرکز شده و به‌منظور دستیابی به این هدف از متغیرهای سن، جنسیت، میزان هزینه‌ی خانوار، شغل، بعد خانوار، مساحت مسکن و نوع مسکن بهره گرفته است. براساس نتایج حاصل از پژوهش، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی ساکنان محله خیام در حد متوسط اما میزان این فعالیت‌ها در محله جوادیه بسیار پایین بوده است. در محله جوادیه، میزان فعالیت فیزیکی- فراغتی مردان و زنان تقریباً با یکدیگر برابر بوده است (متفاوت با نتایج تحقیق شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱) اما در محله خیام، میزان

فعالیت فیزیکی - فراغتی زنان در سطح بالاتری نسبت به مردان قرار گرفته که نشان‌دهنده آن است که برخلاف معمول که زنان در فرهنگ مردسالارانه ما استقلال کمتری داشته‌اند، در این محلات، فعالیت فیزیکی - فراغتی برای آنان هم به اندازه مردان اهمیت داشته است. در هیچکدام از دو محله هیچ رابطه معناداری بین سن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان وجود نداشته است (متفاوت با نتایج تحقیق شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱ و ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰). در محله جوادیه بین متغیرهای هزینه‌ی خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان، رابطه متوسط و مستقیم و در محله خیام، بین این دو متغیر رابطه نسبتاً قوی وجود داشته است به این صورت که با افزایش هزینه‌ی خانوار، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان افزایش و با کاهش هزینه‌ی خانوار، میزان این فعالیت‌ها در هر دو محله کاهش می‌یابد. بالا بودن هزینه‌ی خانوار می‌تواند نشان‌دهنده‌ی بالا بودن میزان درآمد خانوار باشد و بنابراین این افراد بهتر از سایرین می‌توانند از اوقات خود و با توجه به رفاهی که دارند از امکانات موجود استفاده کنند (همسو با نتایج تحقیق عنایت و نره ای، ۱۳۹۳). همچنین در این راستا مشخص شد بین شغل و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان نیز در هر دو محله رابطه قوی وجود دارد (همسو با نتایج تحقیق عنایت و نره ای، ۱۳۹۳) که نشان می‌دهد پایگاه اقتصادی بالاتر، شرایط بهتری برای فعالیت فیزیکی - فراغتی افراد مهیا می‌کند.

در محله جوادیه هیچ رابطه معناداری بین مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان وجود ندارد اما در ارتباط با نوع مسکن، رابطه نسبتاً قوی بین این متغیر و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان وجود دارد اما در محله خیام، هیچ رابطه معناداری بین نوع مسکن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان نیست اما بین دو متغیر مساحت مسکن و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان رابطه نسبتاً قوی و مستقیم وجود دارد به گونه‌ای که با افزایش مساحت مسکن، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان نیز کاهش می‌یابد. همچنین نتایج نشان داد که در هر دو محله بین بعد خانوار و میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان، رابطه متوسط و مستقیم وجود دارد به این صورت که با افزایش بعد خانوار، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان افزایش و با کاهش بعد خانوار، میزان فعالیت فیزیکی - فراغتی ساکنان در هر دو محله کاهش می‌یابد.

به طور کلی سبک زندگی افراد با یکدیگر متفاوت است و از آنجایی که اوقات فراغت جزئی از سبک زندگی محسوب می‌شود، افراد با توجه به اوقات فراغتی که انتخاب می‌کنند، از دیگران متمایز می‌شوند. در واقع امروزه متغیر سبک زندگی، یکی از مهم‌ترین متغیرهای تعیین‌کننده‌ی تفاوت‌های فراغتی بین افراد است. در این بین عوامل گوناگون فردی، اجتماعی، محیطی و موقعیتی

به تنهایی و یا به طور دسته جمعی بر اوقات فراغت اثر می‌گذارند. بنابراین، حتی اگر شرایط و محیط همه مردم نیز یکسان باشد، باز هم هر یک از افراد ممکن است فعالیتی به کلی متفاوت از دیگری در پیش گیرند. با وجود این، پژوهش حاضر به درک پاره‌ای از ارتباطات متقابلی که بین متغیرهای زمینه‌ای و ویژگی‌های واحد مسکونی با میزان مشارکت فرد در اوقات فراغت دست یافته است که می‌تواند در امر تبیین اوقات فراغت مفید باشد و به برنامه‌ریزان و سیاست‌گزاران امر کمک کند.

منابع

- ابراهیمی، قربانعلی؛ رازقی، نادر؛ مسلمی پطروودی، رقیه (۱۳۹۰). اوقات فراغت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن: مطالعه‌ی موردی افراد ۱۵-۶۴ ساله‌ی شهرستان جویبار، *جامعه‌شناسی کاربردی*، سال ۲۲، شماره پیاپی ۴۴، شماره ۴: ص ۷۱-۹۸.
- آصفی، مازیار؛ ایمانی، الناز (۱۳۹۵). بازتعریف الگوهای طراحی مسکن مطلوب ایرانی-اسلامی معاصر با ارزیابی کیفی خانه‌های سنتی، *فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی*، شماره ۱۱، سال ۴: ص ۵۶-۷۵.
- حسین پور، جواد؛ دوستی، مرتضی؛ حسینی، سید عماد؛ ساکی، رضا (۱۳۹۳). نحوه گذران اوقات فراغت کارکنان مراکز آموزشی نداجا با تأکید بر فعالیت ورزشی (مطالعه موردی: کارکنان فرماندهی مرکز آموزش تخصص‌های دریایی)، *فصلنامه مدیریت در آموزش علوم دریایی*، شماره ۲: ص ۶۷-۶۷.
- رهنمایی، محمدتقی (۱۳۹۲). *اوقات فراغت و گردشگری*، تهران: مهکامه.
- سالنامه آماری مازندران (۱۳۸۵). معاونت امور اقتصادی و برنامه‌ریزی استان مازندران.
- ستارزاده، داوود (۱۳۸۸). بررسی شاخص‌های جمعیتی مسکن ایران در سال ۱۳۸۵، *فصلنامه جمعیت*، شماره‌های ۶۷ و ۶۸: ص ۵۷-۷۹.
- شاطریان، محسن؛ اشنویی، امیر؛ گنجی‌پور، محمود (۱۳۹۱). تحلیل فضایی نحوه و میزان گذران اوقات فراغت (نمونه موردی بافت قدیم و بافت جدید شهر کاشان)، *فصلنامه مطالعات و توسعه اجتماعی-فرهنگی*، ص ۱۴۲-۱۶۶.
- عنایت، حلیمه؛ نره‌ای، نرجس (۱۳۹۳). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با میزان نحوه‌ی گذران اوقات فراغت زنان (مطالعه موردی زنان متأهل شاغل شهر نورآباد ممسنی)، *فصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۱(۴): ص ۳۳-۵۵.
- کریمیان، جهانگیر؛ آقاحسینی، تقی؛ شکرچی‌زاده، پروش؛ شریفیانا، مرضیه؛ موسوی نافچی، سیدمرتضی (۱۳۹۲). بررسی نقش اوقات فراغت مبتنی بر فعالیت‌های بدنی بر سرمایه اجتماعی (هنجارهای اجتماعی، مشارکت) اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۹(۱۱): ص ۱۱۶۷-۱۱۷۷.

محمودیانی، سراج‌الدین، حسینی، حاتم (۱۳۹۳). «شاخص‌های کمی و کیفی مسکن: تجربه ایران بعد از انقلاب اسلامی»، *مجله بررسی‌های آمار رسمی ایران*، سال ۲۵، شماره ۱: ص ۱۸-۱.

مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). *نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن*.

نظریان مادوانی، عباس؛ رضانی، علیرضا (۱۳۹۲). *ارزیابی موانع و راهکارهای توسعه سهم فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت دانشجویان، پژوهش در ورزش‌های دانشگاهی*، شماره ۳: ص ۲۸-۱۳.

نیکخواه، هدایت‌الله؛ ناکوئی درگزی، مرضیه (۱۳۹۵). *بررسی جامعه‌شناختی فعالیت‌های اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، پژوهش‌نامه فرهنگی هرمزگان*، شماره ۱۱: ص ۱۳۰-۱۰۷.

- Annear, M. J., Cushman, G., Gidlow, B (2009). Leisure Time Physical Activity Differences among Older Adults from Diverse Socioeconomic Neighborhoods, *Health & Place* 15 (2009) 482-490.
- Ardakani, J. B., Nosrati, A. G (2015). The Association between Physical Activity in Leisure Time and Juvenile Delinquency in Detained Boys in Yazd Prison, *Int J Pediatr*, Vol.3, N.5-1, Serial No.21, 871-878.
- Beblo, M., Lauer, C (2003). Intergenerational Poverty Dynamics in Poland: Family Background and Children's Educational Attainment During Transition, Centre for European Economic Research (ZEW) Mannheim, Germany, 2-34.
- Heirany, F., Khoshnood, E (2013). The Impact of Background Variables on the Academic Achievement of the Accounting Students of Islamic Azad University of Yazd, *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, Vol. 3 (4), pp. 294-299.
- Hoogerheide, L., Block, J. H., Thurik, R (2010). Family Background Variables as Instruments for Education in Income Regressions: a Bayesian Analysis, *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 1-18.
- Houwen, S., Hartman, E., Visscher, C (2009). Physical Activity and Motor Skills in Children with and without Visual Impairments, *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 41, 103-109.
- Hu, G., Pekkarinen, H., Hanninen, O., Yu, Z., Tian, H., Guo, Z., Nissinen, A. (2002). Physical Activity during Leisure and Commuting in Tianjin, China, *Bulletin of the World Health Organization* 2002, 80 (12), 933-938.
- Kollstad, M., Dolva, A. S., Kleiven, J (2015). Independent and Supported Physical Leisure Activities of Adolescents with Down syndrome, 38-46.
- Marques, A., Martins, J., Sarmiento, H., Ramos, M., Diniz, J., Costa, F. C. (2015). Socio-Demographic Correlates of Leisure Time Physical Activity among Portuguese Adults, *Cad. Saúde Pública*, Rio de Janeiro, 31(5):1061-1070.
- Saidj, M., Jorgensen, T., Jacobsen, R. K., Linneberg, A., Aadahl, M (2015). The Influence of Housing Characteristics on Leisure-Time Sitting. A Prospective Cohort Study in Danish Adults, *Preventive Medicine* 81, 58-62.
- Su, M., Tan, Y., Liu, Q., Ren, Y., Kawachi, I., Li, L., Lv, J (2014). Association between Perceived Urban Built Environment Attributes and Leisure-Time Physical Activity among Adults in Hangzhou, China, *Preventive Medicine* 66, 60-64.

Tekin, A (2011). The Influence of Religious and Socio-Cultural Variables on the Participation of Female University Students in Leisure Activities, Middle-East Journal of Scientific Research, 8 (1), 77-84.